

Моніторинг соціально-економічної ситуації у сфері фізичної культури й спорту

Волинський національний університет імені Лесі Українки (м. Луцьк)

Постановка наукової проблеми та її значення. На жаль, у чинній офіційній статистиці відсутня соціально-економічна інформація, що характеризує наявність проблем не лише у сфері фізичної культури й спорту, а й серед людей, котрі займаються фізичною культурою та спортом. Працівники управлінь фізичної культури й спорту відчують потребу в глибоких знаннях теорії та практики маркетингових досліджень. Розвиток маркетингу характеризується підвищенням ролі проведення моніторингу, результати якого стають вагомими в процесі прийняття управлінських рішень. Проблема використання моніторингу у сфері фізичного виховання й спорту відображена в Національній доктрині розвитку фізичної культури та спорту до 2016 р.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Проблемою моніторингу й маркетингових досліджень у сфері фізичної культури та спорту займалися такі вчені, як Ю. П. Мічуда [4], Г. Н. Путятіна [6], Н. В. Пугачова [6].

Моніторингова діяльність у сфері фізичної культури й спорту передбачена в Законі України «Про внесення змін до Закону України «Про фізичну культуру і спорт»» для аналізу стану розвитку фізичної культури та спорту [2]. Моніторинг – необхідний компонент ефективного управління, узагальнення. Також він розглядається як постійний систематичний збір інформації засобами масової інформації з метою спостереження, контролю за ходом розвитку якого-небудь явища або процесу, а також його прогнозування [1].

Моніторинг фізкультурно-спортивної діяльності ґрунтується на комплексі, системності й регулярності використання тих же принципів та інструментарію. Це дає можливість здійснювати поточний контроль за динамікою зміни досліджуваної проблеми впродовж часу проведення дослідження та своєчасно коректувати напрями діяльності, використовуючи відповідні методи й засоби [4].

Внутрішній моніторинг фізкультурно-спортивної діяльності припускає його планування та реалізацію силами фізкультурно-спортивної організації, яка є основним виконавцем. Зовнішній моніторинг здійснює зовнішня організація (орган управління у сфері фізичної культури й спорту), фінансуюча сторона або незалежна структура, яка спеціально запрошується для його проведення [6].

Моніторинг – найбільш ефективний метод дослідження та аналізу діяльності проблемних ситуацій у сфері фізичної культури й спорту. Проведення моніторингу відбувається за п'ятьма етапами: ініціація моніторингу, підготовка до проведення, узагальнення та оголошення результатів, складання звіту й розробка методики з розвитку досліджуваного об'єкта [5].

У цій статті вперше використано матеріали анкетування серед працівників організацій державного управління фізичною культурою та спортом у Волинській області.

Завдання дослідження – провести аналіз соціально-економічної ситуації у сфері фізичної культури й спорту на основі анкетування працівників організацій державного управління фізичною культурою та спортом у Волинській області.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Ми провели анкетування працівників управлінь із питань фізичної культури й спорту Луцької міської ради, Волинської облдержадміністрації, у Волинському обласному центрі фізичного здоров'я «Спорт для всіх» та Волинській ОДЮСШ. Опитано 54 респонденти. Експертам задано такі запитання: «Як Ви вважаєте, серед яких груп населення Волинської області за останні роки збільшилася кількість тих, хто займається фізичною культурою й спортом?» та «Як Ви вважаєте, хто сьогодні, крім державних органів управління фізичною культурою й спортом, дбає про покращення оздоровчої роботи та розвиток масового спорту у Волинській області?»

Результати анкетування подано в таблицях 1 і 2.

Результати відповідей на запитання: “Як Ви вважаєте, серед яких груп населення Волинської області за останні роки збільшилася кількість тих, хто займається фізичною культурою й спортом?”

Показник	Разом	Вікові періоди							
		чоловіки				жінки			
		I	II	III	IV	I	II	III	IV
Школярі	29,6	–	–	31,1	48,7	48,7	–	19,6	–
Студенти	25,9	–	37,5	11,1	23,1	25,6	50,0	41,3	–
Інтелігенція	3,7	–	–	–	–	–	50,0	–	–
Керівники різних рівнів	3,7	–	–	–	–	–	–	19,6	–
Робітники і працівники села	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Підприємці	44,4	100,0	41,7	52,2	23,1	25,7	–	19,5	100,0
Інваліди	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Пенсіонери по віку	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Депутатський корпус	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Зменшується у всіх групах	1,9	–	–	5,6	–	–	–	–	–
Не збільшується	1,9	–	20,8	–	–	–	–	–	–
Працівники приватних установ	1,9	–	–	5,1	–	–	–	–	–

Примітка: I – молодіжний вік; II – зрілий вік, перший період; III – зрілий вік, другий період; IV – похилий вік.

За оцінкою експертів, кількість тих, хто займається фізичною культурою й спортом, за останні п'ять років збільшилася переважно серед підприємців – 44,4 %, так вважають усі вікові групи. Підприємці займаються фізичною культурою та спортом для оздоровлення й гарного самопочуття та надають перевагу спортивним організаціям комерційного сектору, що набуває розвитку. Також позитивні тенденції впровадження фізичної культури й спорту, на думку експертів, спостерігаються серед школярів і студентів, так вважають переважно чоловіки зрілого віку першого періоду та жінки зрілого віку першого й другого періодів. Школярі та студентська молодь мають найбільшу потребу в руховій активності, характерну для їхнього віку, тому саме на цю категорію населення має бути направлена увага й реальні можливості для покращення ситуації у сфері фізичної культури та спорту. Цю ситуацію характеризують такі чинники: невідповідність послуг потребам населення, що надають засоби фізичної культури й спорту за місцем проживання, роботи громадян та в місцях масового відпочинку населення, у тому числі в сільській місцевості, і населення з інвалідністю; низький рівень пропаганди в засобах масової інформації та просвіти населення щодо усвідомлення цінності здоров'я; невідповідальне ставлення батьків до виховання своїх дітей і несформована ефективна система стимулювання населення до збереження свого здоров'я [3].

У цілому експерти досить неоднозначно дали відповідь на запитання: “Хто забезпечує й проявляє реальну турботу щодо розвитку фізичної культури та спорту в регіоні?” (табл. 2). Більшість із них вважають, що ніхто не проявляє реальної турботи щодо розвитку фізичної культури й спорту в регіоні, сьогодні про це заявляють 44,4 % опитаних (переважно так вважають усі вікові респонденти). Така ситуація у сфері фізичної культури й спорту характеризується недосконалістю організаційно-правового та економічного механізмів державної політики у сфері фізичної культури та спорту, слабкою міжвідомчою координацією й взаємодією органів державної влади та органів місцевого самоврядування [3].

Це пояснюється тим, що на основі Державної програми розвитку фізичної культури й спорту в Україні не розроблено регіональних моделей та програм. Значення фітнес-центрів комерційної спрямованості постійно зростає, так вважають 29,6 % опитаних, це переважно жінки зрілого віку першого й другого періодів. Фітнес-центри комерційної спрямованості є одним зі способів створення умов для розвитку регулярної рухової активності різних верств населення для зміцнення здоров'я з урахуванням інтересів побажань, здібностей та індивідуальних особливостей кожного [3].

Результати відповідей на запитання “Хто забезпечує й проявляє реальну турботу щодо розвитку фізичної культури та спорту в регіоні?”

Показник	Разом	Вікові періоди							
		чоловіки				жінки			
		I	II	III	IV	I	II	III	IV
Ніхто не дбає	44,4	100,0	79,2	41,9	24,3	51,4	–	–	50,0
Федерації по видах спорту	11,1	–	–	8,1	–	–	50,0	17,5	–
Добровільні спортивні товариства	22,2	–	–	8,1	51,4	24,3	–	15,8	50,0
Спортивні клуби	14,8	–	–	16,9	–	24,3	–	17,6	–
Фітнес-центри комерційної спрямованості	29,6	–	–	25,0	24,3	–	50,0	49,1	–
Керівники підприємств	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Інваліди	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Профспілки	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Політичні організації	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Медичні установи	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Окремі приватні установи з метою отримання рибутку	1,9	–	20,8	–	–	–	–	–	–

Примітка: I – молодіжний вік; II – зрілий вік, перший період; III – зрілий вік, другий період; IV – похилий вік.

Висновки. Отже, опитування працівників управлінь із питань фізичної культури й спорту Луцької міської ради, Волинської облдержадміністрації, Волинського обласного центру фізичного здоров'я “Спорт для всіх” та Волинської ОДЮСШ дало змогу виявити проблеми й проаналізувати ситуацію у сфері фізичної культури і спорту. Проведене дослідження свідчить про потребу широко використовувати моніторинг у сфері фізичної культури й спорту, враховуючи ситуацію функціонування фізкультурно-спортивних організацій.

Перспективи подальшого дослідження – розробити регіональну модель розвитку фізичної культури і спорту.

Список використаної літератури

1. Борзенько-Мірошніченко А. Ю. Моніторинг якості освітніх проектів на основі моделей системної динаміки : автореф. дис. ... канд. техн. наук : спец. 05.13.22 “Управління проектами і програмами” / А. Ю. Борзенько-Мірошніченко ; Київ. нац. ун-т будівництва та архітектури. – К., 2007. – 20 с.
2. Про внесення змін до Закону України “Про фізичну культуру і спорт” та інших законодавчих актів України : Закон України станом на 17 листоп. 2009 р. / Верховна Рада України. – К., 2009. – № 1724. – VI. – VII. – С. 6–7.
3. Концепція Загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2012–2016 роки: станом на 31 серп. 2011 р. / Кабінет Міністрів України. – К., 2011. – № 828. – С. 3–6.
4. Мудрик В. И. Организационно-управленческие основы физической культуры и спорта (учебные и справочные материалы) : [учеб. пособие] / В. И. Мудрик, Ю. П. Мичуда, С. А. Заветный. – Харьков : ХНАДУ, 2008. – 408 с.
5. Наказ про проведення моніторингу і оцінки ефективності заходів з формування та утвердження здорового способу життя у сім'ї, дітей, молоді та зміцнення здоров'я: за станом на 18 серпня 2008 р. / Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту. – К., 2008. – № 3388. – 6 с.
6. Пуятіна Г. Н. Анализ использования мониторинга в управлении физической культурой и спортом / Г. Н. Пуятіна, Н. В. Пугачева // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2008. – № 4. – С. 167–170.

Анотації

Працівники управлінь сфери фізичної культури й спорту відчують потребу в глибоких знаннях теорії та практики маркетингових досліджень. Розвиток маркетингу характеризується підвищенням ролі проведення моніторингу, результати якого стають вагомими в процесі прийняття управлінських рішень. Завдання дослідження – провести аналіз на основі анкетування працівників організацій державного управління фізичною культурою й спортом у Волинській області. Методом контент-аналізу проведено узагальнення на основі анкетування. Опитування працівників управлінь із питань фізичної культури й спорту Луцької міської ради, Волинської облдержадміністрації, Волинського обласного центру фізичного здоров'я «Спорт для всіх» та Волинської ОДЮСШ дав змогу виявити проблеми та проаналізувати ситуацію щодо заданих експертам

запитань. Проведене дослідження свідчить про потребу широкого використання моніторингу у сфері фізичної культури й спорту з урахуванням ситуації функціонування фізкультурно-спортивних організацій.

Ключові слова: аналіз, моніторинг, фізична культура, спорт.

Виктория Дук. Анализ социально-экономической ситуации в сфере физической культуры и спорта.

Работники управлений сферы физической культуры и спорта чувствуют потребность в глубоких знаниях теории и практики маркетинговых исследований. Развитие маркетинга характеризуется повышением роли проведения мониторинга, результаты которого становятся весомыми в процессе принятия управленческих решений. Задание исследования – провести анализ на основе анкетирования работников организаций государственного управления физической культурой и спортом в Волынской области. Методы исследования: методом контент-анализа проведено обобщение на основе анкетирования. Проведенный мониторинг среди работников управлений по вопросам физической культуры и спорта Луцкого городского совета, Волынской облгосадминистрации, Волынского областного центра физического здоровья, “Спорт для всех” и Волынской ОДЮСШ дал возможность обнаружить проблемы и проанализировать ситуацию по заданным экспертам вопросам. Проведенное исследование свидетельствует о необходимости широкого использования мониторинга в сфере физической культуры и спорта с учётом ситуации функционирования физкультурно-спортивных организаций.

Ключевые слова: анализ, мониторинг, физическая культура, спорт.

Viktorya Duk. Analysis of Socio-Economic Situation in the Sphere of Physical Education and Sports.

Managers employed in Physical education and Sports sphere need a profound theoretical and practical knowledge of marketing research. The development of marketing in the sphere of Physical Education and Sports is characterized by the increasing importance of monitoring, the results of which are valuable and valid while taking management decisions. Research Task: To analyse the situation by surveying state managers employed in Physical Education and Sports sphere in Volyn region. Method of Work: The Content analysis method, based on survey, has been applied. Monitoring among the state managers employed in Physical Education and Sports who work for Lutsk Town Council, Volyn Regional State Administration, Volyn Regional Physical Health Centre and Volyn Sports school gave an opportunity to discover problems and analyse the situation by questioning the experts. The conducted research proves the necessity of the monitoring in the sphere of Physical Education and Sports, while taking into account the functioning situation of sports organizations mentioned above.

Key words: analysis, monitoring, physical education, sports.